

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં.-૪૧/૨૦૧૩

ઈન

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.-૪૩૫૧/૧૯૯૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડી. એન. રે

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના.

=====

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી પોરબંદર

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા નં. ૧, ૨, ૩ વતી સુશ્રી મૈથિલી મહેતા, સહાયક સરકારી વકીલ
પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી શ્રી ધવલ દવે સિનિયર એડવોકેટ સાથે શ્રી જુગર પી.
પરાવલ (૨૦૦૮)

=====

કોરમ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડી. એન. રે

તારીખ: ૧૭/૧૨/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી સુનિતા અગ્રવાલ દ્વારા જાહેર)

૧. આ ઈન્ટ્રા-કોર્ટ અપીલ વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા લિખિત અરજી મંજૂર કરતા તારીખ ૦૨ / ૦૪.૦૨.૨૦૧૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં પોરબંદરના નાયબ કલેક્ટર, એટલે કે સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા લેન્ડ સીલિંગ રિવિઝન કેસ નં. ૧/૧૯૮૩ માં તારીખ ૩૦.૦૩.૧૯૮૩ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ અને ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ, એટલે કે તેમાંના સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૨૫.૦૮.૧૯૮૯ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ રદ કરવામાં આવ્યા છે. અરજદાર દ્વારા ધારણ કરવામાં આવેલ નટવર બાગ પેલેસ સંકુલને ગુજરાત કૃષિ જમીન ટોચમર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૦ (જે ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ, ૧૯૬૦' તરીકે ઓળખાય

છે) ની વ્યાસપીઠ / દાયરા બહાર ગણવા / ધ્યાનમાં લેવા માટે સામાવાળા સત્તાવાળાઓને વિશેષ હુકમ કરવામાં આવ્યો છે.

૨. આપણે એ નોંધવું જોઈએ કે રિટ કોર્ટ સમક્ષ, પોરબંદરના નાયબ કલેક્ટર અને ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલના એ નિર્ણયને પડકારવા માટે અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ દ્વારા ત્રણ મુદ્દાઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રશ્નવાળી જમીનના ૫૩૦.૦૩ ગુંઠા પૈકી ૪૭૬.૦૩ ગુંઠા જેટલો વિસ્તાર સરપ્લસ (વધારાની) તરીકે જાહેર કરવો આવશ્યક છે (તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ ની સ્થિતિ મુજબ) અને માલિક કુલ જમીનમાંથી માત્ર ૫૪.૦૦ એકર જમીન રાખવા માટે હકદાર છે.

૩. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટની દલીલો વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના ફકરા ૪.૧૦ માં નોંધવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:—

"૪.૧૦ અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે આ કોર્ટની વિચારણા માટે નીચે મુજબના મુદ્દાઓ રજૂ કર્યા:—

૧. હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી (રજપૂત/પગપાળા/ઓતેરાના પુત્ર – સાવકા પુત્ર) – અરજદાર એક અલગ સીલિંગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર છે. આઈઆઈ. દત્તક પુત્ર ઉદયભાનસિંહજી, જેઓ નિર્દિષ્ટ તારીખ પહેલાં અવસાન પામ્યા હતા, તેઓ પણ એક અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર છે. આઈઆઈઆઈ. 'ગામતળ' નો ભાગ બનતી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીન ખેતીની જમીન નથી અને તેથી સીલિંગ એક્ટ આ જમીનને લાગુ પડતો નથી અને તેથી સીલિંગ વિસ્તાર નક્કી કરવાના હેતુ

માટે જમીનમાલિકના હોલિંગમાંથી આટલી જમીન બાકાત રાખવી જોઈએ."

૪. પ્રથમ મુદ્દા પર, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલ તારણો ફક્ત '૬.૧' માં છે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:—

"૬.૧ જ્યાં સુધી પ્રથમ મુદ્દાનો સંબંધ છે, એટલે કે શું અરજદાર હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી (સાવકા પુત્ર) એક અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર છે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે અધિનિયમની કલમ-૨ ના ખંડ-૧૬ માં સમાવિષ્ટ 'કુટુંબ' શબ્દની વ્યાખ્યા યોગ્ય રીતે દર્શાવી છે. સદર ખંડ-૧૬ સંયુક્ત કુટુંબની વ્યાખ્યા અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબ તરીકે કરે છે અને અન્ય વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં એવા જૂથ અથવા એકમ તરીકે કરે છે જેના સભ્યો રિવાજ અથવા પ્રથા દ્વારા મિલકત કે નિવાસમાં સંયુક્ત હોય છે. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે રજૂઆત કરી હતી કે જો ધારાસભા 'હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબ' ની સંકલ્પના તમામ પર લાગુ કરવા માંગતી હોત, તો તે અન્ય વ્યક્તિઓની જોગવાઈ ન કરતી, જેના સંબંધમાં ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, 'અન્ય વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં એવા જૂથ અથવા એકમ જેના સભ્યો રિવાજ અથવા પ્રથા દ્વારા મિલકત કે નિવાસમાં સંયુક્ત હોય છે'. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પર પૂરતો પુરાવો મૂકવામાં આવ્યો છે જે દર્શાવે છે કે જન્મથી લઈને મહારાણા શ્રીના દુઃખદ અવસાન સુધી, અરજદારને મહારાણા શ્રીના પુત્ર તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા અને જો એમ હોય તો, અરજદારને સ્વર્ગસ્થ મહારાણા શ્રીના 'સંયુક્ત કુટુંબ' ના સભ્ય તરીકે ગણવા પડશે. આ કોર્ટ પણ એ મતની છે કે જો ધારાસભાના ધ્યાનમાં 'અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબ' હોત તો તે એમ ન કહેત કે, 'અન્ય વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં એવા જૂથ અથવા એકમ જેના સભ્યો રિવાજ અથવા પ્રથા દ્વારા મિલકત કે નિવાસમાં સંયુક્ત હોય છે'. ઉપરાંત,

માનનીય સર્વોચ્ચ અડેલી અદાલતે, શાસંક સેખર મૈતી (સુપ્રા) ના કેસમાં, વેસ્ટ બંગાળ લેન્ડ સીલિંગ એક્ટની કલમ ૧૪કે(સી) માં 'સંયુક્ત કુટુંબ' શબ્દની વ્યાખ્યા ધ્યાનમાં લેતી વખતે, ફકરા-૩૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવાની કૃપા કરી હતી:-

"૩૮. અધિનિયમની કલમ ૧૪કે(સી) માં સમાવિષ્ટ 'કુટુંબ' ની વ્યાખ્યા અન્ય રાજ્યોમાં ઘડવામાં આવેલ કૃષિ હોલિડિંગ્સ પર સીલિંગ લાદવા માટેના સમાન કાયદાઓમાં આ શબ્દની વ્યાખ્યાઓ કરતાં વધુ વાસ્તવિક છે. વ્યાખ્યા ઘણી વ્યાપક, અને વધુ ઉદાર તેમજ માનવીય છે કારણ કે તે વિધવા અને છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રીના અસ્તિત્વને ધ્યાનમાં લે છે, જે અન્ય અધિનિયમોમાં ગેરહાજર છે.

સ્પષ્ટતા । દ્વારા પુખ્ત અવિવાહિત વ્યક્તિને આપવામાં આવેલો અર્થ સમાવિષ્ટ છે અને તેમાં છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રીનો સમાવેશ થાય છે. આમાં આવશ્યકપણે વિધવા પુત્રીનો પણ સમાવેશ થાય છે.

સ્પષ્ટતા । માં ઉમેરવામાં આવેલા પરંતુક દ્વારા, જ્યાં આવી વિધવા પુત્રી કોઈપણ સગીર પુત્ર અથવા અવિવાહિત પુત્રી, કે બંનેની વાલી હોય, ત્યારે તે, આવા સગીર પુત્ર અથવા અવિવાહિત પુત્રી, અથવા બંને સાથે, અલગ કુટુંબ તરીકે ગણવામાં આવશે. તેથી, તેણીને તેના કુટુંબના સંબંધમાં તેના પોતાના અધિકારમાં રૈયત તરીકે ગણવામાં આવે છે અને તેનું હોલિડિંગ કલમ ૧૪એમ(૨) હેઠળ તેના પિતાના હોલિડિંગ સાથે જોડવામાં આવતું નથી. છૂટાછેડા લીધેલી પુત્રીને આપવામાં આવેલો લાભ સ્પષ્ટપણે વિધવા પુત્રીને પણ વિસ્તૃત થશે.

સ્પષ્ટતા II રૈયતના સંબંધમાં જીવનસાથી સાથે વ્યવહાર કરે છે જે મહિલા છે, ખંડ (સી) માં પત્નીના પુત્ર અથવા પુત્રીનો સંદર્ભ, આવી મહિલાના પતિના પુત્ર અથવા પુત્રીના સંદર્ભ તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવશે. ધારાસભાએ યોગ્ય દ્રષ્ટિકોણથી કુટુંબની વ્યાખ્યાને શક્ય તેટલી મહત્તમ હદ સુધી વિસ્તૃત કરી છે, અને નવ જેટલા સભ્યો માટે જોગવાઈ કરી છે. સામાન્ય રીતે રૈયતના કુટુંબમાં તેને જાળવી રાખવા માટે તેના માતા-પિતા હોય છે તે દલીલની અમે પ્રશંસા કરવામાં નિષ્ફળ જઈએ છીએ. આવા સીમાંત કેસો ખૂબ જ ઓછા હશે. સામાન્ય રીતે, રૈયતના પિતા પાસે અલગ હોલિંગ હશે અને તે કલમ ૧૪એમ હેઠળ નિર્ધારિત તેના પોતાના અલગ સીલિંગ વિસ્તાર માટે હકદાર હશે. ધારાસભાએ ક્યાંક રેખા દોરવી પડી હતી. કલમ ૧૪એમ(૨)(બી) દ્વારા તેણે પાંચ વત્તા ચાર, એટલે કે નવ સભ્યોને ધ્યાનમાં લઈને રૈયતના હોલિંગને ૭.૦ પ્રમાણભૂત હેક્ટર સુધી વધારવાની જોગવાઈ કરી."

૫. બીજા મુદ્દા પર, ફરરા 'ક.૩' માં તારણો નીચે મુજબ છે:-

"ક.૩ જ્યાં સુધી બીજા મુદ્દાનો સંબંધ છે કે, 'દત્તક પુત્ર ઉદયભાનસિંહજી, જેઓ નિર્દિષ્ટ તારીખ પહેલાં અવસાન પામ્યા હતા, તેઓ એક અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર છે', અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે રજૂઆત કરી હતી કે તેમને પણ એક અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર ગણવા જોઈએ. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે રજૂઆત કરી હતી કે તેમને પણ એક અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર ગણવા જોઈએ. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે 'નિર્દિષ્ટ તારીખ' (specified date) અને 'નક્કી કરેલા દિવસ' (appointed day) નો યોગ્ય ઉલ્લેખ કર્યો છે. અરજદારના વિદ્વાન

સિનિયર એડવોકેટ એ હકીકતનો ઉલ્લેખ કરવામાં સાચા છે કે સત્તાવાળાઓએ એવું નક્કી કરવામાં ભૂલ કરી છે કે સદર ઉદયભાનસિંહજીનું મૃત્યુ 'નક્કી કરેલા દિવસ' અને 'નિર્દિષ્ટ તારીખ' ની વચ્ચે થયું હોવાથી, તેઓ કોઈપણ અલગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર નથી. સત્તાવાળાઓએ એ વાતની કદર કરવી જોઈતી હતી કે સીલિંગ વિસ્તાર 'નક્કી કરેલા દિવસ' ના સંદર્ભમાં નિર્ધારિત અને ગણતરી કરવાનો છે. સત્તાવાળાઓએ એ વાતની કદર કરવી જોઈતી હતી કે, 'તે ધારાસભાનો ઇરાદો છે કે નક્કી કરેલા દિવસ પર અને ત્યારથી, કોઈ પણ વ્યક્તિ સીલિંગ મર્યાદાથી વધુ જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં'. જો એમ હોય, તો જ્યારે ગણતરી અને હકદારતા નિર્ધારિત કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થાય ત્યારે 'નિર્દિષ્ટ તારીખ' નજીવી બની જાય છે. જો સત્તાવાળાઓ દ્વારા લેવાયેલા નિર્ણયને સમર્થન આપવામાં આવે છે, તો તે સીલિંગ મર્યાદા નક્કી કરવા માટે બે 'નક્કી કરેલા દિવસો' પ્રદાન કરવા સમાન થશે. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ પટેલ પાનુભાઈ શનાભાઈના કેસમાં (સુપ્રા) આ કોર્ટના નિર્ણય પર ભરોસો મૂકવામાં સાચા છે. અરજદારના વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ એ રજૂઆત કરવામાં સાચા છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા અર્થઘટનને ધ્યાનમાં લેતા, મૃતક ઉદયભાનસિંહજીના કાયદેસરના પ્રતિનિધિઓ એક સીલિંગ યુનિટ દાવો કરવા માટે હકદાર છે."

૬. ઉપરોક્ત બે મુદ્દાઓ પર, વિદ્વાન સિંગલ જજના ઉપરોક્ત તારણો સામે વાંધો ઉઠાવતી વખતે, રાજ્ય સામાવાળા તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રીમતી મૈથિલી મહેતા દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન સિંગલ જજે દત્તક પુત્ર, એટલે કે ઉદયભાનસિંહજી અને મૂળ માલિકના સાવકા

પુત્ર, એટલે કે હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી એમ બંનેને એક-એક યુનિટ આપીને ભૂલ કરી છે.

૭. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે દત્તક પુત્ર, એટલે કે ઉદયભાનસિંહજી, તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ ની સ્થિતિએ જીવિત ન હતા અને તેથી અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ માં ઉપ-કલમ (૩-સી) લાવીને તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ થી અમલમાં આવેલા સુધારાને ધ્યાનમાં લેતા તેમના માટે એક યુનિટ ફાળવી શકાતું નથી.

૮. મૂળ માલિકના સાવકા પુત્ર હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજીને ફાળવવામાં આવેલા એક યુનિટના સંબંધમાં, એવું દલીલ કરવામાં આવી હતી કે હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી, બીજા લગ્નથી પત્નીના પ્રથમ લગ્નથી પુત્ર હોવાથી, વિદ્વાન સિંગલ જજના અભિપ્રાય મુજબ મૂળ માલિકના કુટુંબમાં સામેલ કરી શકાતા નથી. આમ, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સાવકા પુત્રને અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૩-સી) ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરવા માટે મૂળ માલિકના "મોટા પુત્ર" ના અર્થમાં સામેલ કરી શકાતો નથી.

૯. ઉપરોક્ત દલીલો સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ (૩-સી) અને (૩-ડી) ની જોગવાઈઓ શરૂઆતમાં જ નોંધવી પડશે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૬(૩-સી) જ્યાં કોઈ કુટુંબ અથવા સંયુક્ત કુટુંબમાં સભ્યોની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લીધા વગર મોટા પુત્રનો સમાવેશ થાય છે, ત્યારે દરેક મોટા પુત્રને ઉપ-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે અલગ વ્યક્તિ ગણવામાં આવશે.

(૩-ડી) ઉપ-કલમ (૨), (૩-બી) અથવા (૩-સી) ના હેતુ માટે કુટુંબમાં અથવા પરિસ્થિતિ મુજબ, નિર્દિષ્ટ તારીખે સંયુક્ત કુટુંબમાં સમાવિષ્ટ સભ્યોને જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે અને ત્યારબાદ કુટુંબના સભ્યોના સ્વરૂપ અથવા સંખ્યામાં થતા કોઈપણ ફેરફારોને અવગણવામાં આવશે."

૧૦. કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૩-સી) અને ઉપ-કલમ (૩-ડી) નું સંયુક્ત વાંચન દર્શાવે છે કે મોટા પુત્રને એક યુનિટ ફાળવવું પડશે, કારણ કે દરેક "મોટા પુત્ર" ને કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે અલગ વ્યક્તિ ગણવામાં આવશે, જે વધુમાં નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:-.

"૬. જમીન ધારણ કરવાની ટોચમર્યાદા:

(૧) સમય પ્રવર્તમાન કોઈપણ કાયદામાં અથવા કોઈપણ કરાર, પ્રથા અથવા અદાલતના હુકમનામા કે હુકમમાં વિપરીત ગમે તેટલું હોવા છતાં, નક્કી કરેલા દિવસથી [ઉપ-કલમો (૨), (૩), (૩-એ) અને (૩-બી)] ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને કોઈ પણ વ્યક્તિ માલિક તરીકે અથવા ભાડુઆત તરીકે અથવા અંશતઃ માલિક તરીકે અને અંશતઃ ભાડુઆત તરીકે ટોચમર્યાદા વિસ્તાર કરતાં વધુ જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર રહેશે નહીં."

૧૧. કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૧) નું ઉપ-કલમ (૩-સી) સાથે વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે "નક્કી કરેલા દિવસ" થી કોઈપણ માલિક અથવા ભાડુઆત ટોચમર્યાદા વિસ્તાર કરતાં વધુ જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર ન હતા. ઉપ-કલમ (૩-ડી) જોગવાઈ કરે છે કે ઉપ-કલમ (૩-સી) ના હેતુઓ માટે કુટુંબમાં સમાવિષ્ટ સભ્યો અથવા સંયુક્ત કુટુંબ, જે પણ લાગુ પડતું હોય, તેમને "નિર્દિષ્ટ તારીખ"

ના સંદર્ભમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે, અને કુટુંબના સભ્યોના સ્વરૂપ કે સંખ્યામાં ત્યારબાદ થતા કોઈપણ ફેરફારને અવગણવા પડશે. અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ નિર્ધારિત "નક્કી કરેલો દિવસ" અને "નિર્દિષ્ટ તારીખ" અનુક્રમે ૧૫.૦૬.૧૯૬૧ અને ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ છે.

૧૨. આમ, ઉપ-કલમ (૩-સી) ના હેતુઓ માટે, તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ ની સ્થિતિએ મૂળ માલિકના મોટા પુત્રને ઉપ-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે અલગ વ્યક્તિ તરીકે ગણવામાં આવશ્યક હતો, અને અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ સીલિંગ હેઠળની જમીનના એક યુનિટના માલિક અથવા ભાડુઆત અથવા અંશતઃ માલિક અને અંશતઃ ભાડુઆત તરીકે ગણવામાં આવશ્યક હતો.

૧૩. જમીન ટોચમર્યાદા વિસ્તાર કરતાં વધુ હોવાની વિચારણા માટે, સંબંધિત તારીખ "નક્કી કરેલો દિવસ" એટલે કે ૧૫.૦૬.૧૯૬૧ હશે. આમ, અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ ની યોજનાની અંદર "નક્કી કરેલો દિવસ" અને "નિર્દિષ્ટ તારીખ" એમ બે તારીખોની સંકલ્પનાને ધ્યાનમાં લેતા, તે સ્પષ્ટ છે કે તારીખ ૦૧.૦૪.૧૯૬૧ ની સ્થિતિએ મૂળ માલિકના મોટા પુત્રને તારીખ ૧૫.૦૬.૧૯૬૧ ની સ્થિતિએ ટોચમર્યાદા મર્યાદાથી બહારના કુલ વિસ્તારની ગણતરી કરતી વખતે કુલ જમીનના તેના હિસ્સાના સ્વતંત્ર માલિક તરીકે ગણવામાં આવશે. કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૩-સી) ની કલ્પનાત્મક કાલ્પનિકતા (deeming fiction) દ્વારા તેને ઉપ-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે અલગ વ્યક્તિ ગણીને તેના માટે એક યુનિટ બાકાત રાખવાનું હતું. પરિણામ એ

છે કે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ પ્રશ્નવાળી જમીનમાં તેના હિસ્સાના સ્વતંત્ર માલિક તરીકે માલિકના દત્તક પુત્ર ઉદયભાનસિંહજી માટે દાવો કરાયેલા એક યુનિટ વિશે કોઈ વાંધો લઈ શકાતો નથી. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે શ્રી ઉદયભાનસિંહજી નિયત તારીખ એટલે કે ૧૫.૦૬.૧૯૬૧ ના રોજ પણ મૂળ માલિકના મોટા પુત્ર હતા.

૧૪. સીલિંગ કાર્યવાહી શરૂ થતા પહેલાં, તારીખ ૨૦.૦૭.૧૯૬૧ ના રોજ તેમનું અવસાન થયું હતું તે માત્ર હકીકત દ્વારા, મૂળ માલિકના દત્તક પુત્ર ઉદયભાનસિંહજીને એક યુનિટ ફાળવવા માટે કોઈ વાંધો લઈ શકાતો નથી. અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૧) ની યોજના હેઠળ નક્કી કરેલા દિવસ, તારીખ ૧૫.૦૬.૧૯૬૧ ના રોજ મોટા પુત્રની હકદારતા જોવાની હતી.

૧૫. સાવકા પુત્ર, એટલે કે હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજીના સંબંધમાં, એટલું કહેવું પૂરતું છે કે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની યોજનામાં ક્યાંય પણ સાવકા પુત્રને બાકાત રાખવામાં આવ્યો નથી.

૧૬. કલમ ૨(૧૬), (૨૦) અને (૨૧) માં "સંયુક્ત કુટુંબ", "માલિક" અને "વ્યક્તિ" ની વ્યાખ્યાઓ આપણા હેતુઓ માટે સંબંધિત છે અને નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવી છે:—

"૨(૧૬) "સંયુક્ત કુટુંબ" એટલે અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબ અને અન્ય વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં એવા જૂથ અથવા એકમ જેના સભ્યો રિવાજ કે પ્રથા દ્વારા મિલકત અથવા નિવાસમાં સંયુક્ત હોય;

૨(૨૦) જમીનના સંબંધમાં "માલિક" માં જમીનને કબજેદાર તરીકે ધારણ કરનાર વ્યક્તિ, અથવા સંબંધિત કોડમાં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ જમીનધારક અથવા સરકારના પટ્ટાવાળા (lessee) અને પોતાની જાળવણી માટે જમીન ધારણ કરનાર વ્યક્તિનો સમાવેશ થાય છે;

૨(૨૧) "વ્યક્તિ" માં સંયુક્ત કુટુંબનો સમાવેશ થાય છે;"

૧૭. અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની સદર વ્યાખ્યા ખંડોનું સંયુક્ત વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે અધિનિયમના હેતુઓ માટે જમીનના સંબંધમાં "માલિક" ની વ્યાખ્યા સમાવિષ્ટ છે, જેમાં સંયુક્ત કુટુંબના સભ્ય એટલે કે હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબનો સમાવેશ થાય છે અને તેમાં અન્ય વ્યક્તિઓનું જૂથ અથવા એકમના જૂથનો પણ સમાવેશ થાય છે, જેના સભ્યો રિવાજ અથવા પ્રથા દ્વારા મિલકત અથવા નિવાસમાં સંયુક્ત હોય છે.

૧૮. વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં વિદ્વાન સિંગલ જજનું સ્પષ્ટ તારણ છે કે મૂળ માલિકના સાવકા પુત્ર હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજીને જન્મથી લઈને માલિકના અવસાન સુધી મૂળ માલિકના પુત્ર તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન માલિકના કુટુંબના સભ્ય હતા.

૧૯. કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૨) એ બાબતે થોડો પ્રકાશ પાડી શકે છે કે સંયુક્ત કુટુંબના સભ્ય તરીકે કોને ગણી શકાય, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:—

"૬(૨) જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ જે જમીન ધારણ કરે છે, તે કુટુંબનો સભ્ય છે, જે સંયુક્ત કુટુંબ નથી, અને જેમાં વ્યક્તિ અને તેના જીવનસાથી (અથવા એક કરતાં વધુ જીવનસાથી) અને તેમના સગીર પુત્રો અને સગીર અવિવાહિત પુત્રીઓનો સમાવેશ થાય છે, પછી ભલે કુટુંબમાં કોઈ મોટા પુત્રનો સમાવેશ થતો હોય કે નહીં અને વ્યક્તિના જીવનસાથી અથવા સગીર બાળકો દ્વારા પણ જમીન અલગથી ધારણ કરવામાં આવે છે, તો વ્યક્તિ અને સદર સભ્યો દ્વારા અથવા વ્યક્તિના કુટુંબ દ્વારા ધારણ કરાયેલી જમીન [મોટા પુત્રોને બાદ કરતાં, જો કોઈ હોય તો] આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે એકસાથે જૂથબદ્ધ કરવામાં આવશે અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ આ રીતે જૂથબદ્ધ કુલ જમીનને લાગુ પડશે જાણે કે આવી જમીન એક જ વ્યક્તિ દ્વારા ધારણ કરવામાં આવી હોય."

૨૦. તેનું કાળજીપૂર્વક વાંચન દર્શાવે છે કે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની યોજના હેઠળ વિચારણા કરવા માટેનું "સંયુક્ત કુટુંબ" એ વ્યક્તિ અને તેના જીવનસાથી (અથવા એક કરતાં વધુ જીવનસાથી) અને તેમના સગીર પુત્રો અને સગીર અવિવાહિત પુત્રીઓનું બનેલું હોઈ શકે છે, પછી ભલે કુટુંબમાં કોઈ મોટા પુત્રનો પણ સમાવેશ થતો હોય. જોગવાઈ જણાવે છે કે જો વ્યક્તિના જીવનસાથી અથવા સગીર બાળકો દ્વારા પણ જમીન અલગથી ધારણ કરવામાં આવે છે, તો આવા વ્યક્તિઓ અને વ્યક્તિના કુટુંબના સદર સભ્યો (મોટા પુત્રોને બાદ કરતાં, જો કોઈ હોય તો) દ્વારા ધારણ કરાયેલી જમીનને અધિનિયમના હેતુઓ માટે

એકસાથે જૂથબદ્ધ કરવામાં આવશે અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ એકસાથે જૂથબદ્ધ કુલ જમીનને લાગુ પડશે જાણે કે આવી જમીન એક જ વ્યક્તિ દ્વારા ધારણ કરવામાં આવી હોય. આમ, કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૨) ની યોજના હેઠળ, મોટા પુત્ર દ્વારા તેના વ્યક્તિગત નામમાં ધારણ કરાયેલી જમીનને, સંયુક્ત કુટુંબ દ્વારા એક વ્યક્તિ તરીકે ધારણ કરાયેલી કુલ જમીનમાં ધ્યાનમાં લેવાથી ખાસ કરીને બાકાત રાખવી પડશે.

૨૧. કલમ ૬ ની ઉપ-કલમ (૩-સી) માં કલ્પનાત્મક કાલ્પનિકતા (deeming fiction) છે જેમાં મોટા પુત્રને ઉપ-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે અલગ વ્યક્તિ તરીકે ગણવાની જરૂર છે. અધિનિયમની યોજનામાંથી સાવકા પુત્ર કે દત્તક પુત્રની કોઈ બાકાત નથી કારણ કે "મોટા પુત્ર" ની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી નથી અથવા તેમાંના કોઈ એક કે બંનેને બાકાત રાખવાનો અર્થ નથી.

૨૨. વધુમાં, એ તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને કે હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી, જેઓ મૂળ માલિકના સાવકા પુત્ર હોવાનું કહેવાય છે, તેઓ તેમના જન્મથી જ મૂળ માલિક સાથે રહેતા હતા, અમને લાગે છે કે મૂળ માલિકના સાવકા પુત્ર હરેન્દ્રકુમાર નટવરસિંહજી અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૬ ની યોજનાની અંદર એક અલગ વ્યક્તિ તરીકે એક યુનિટ માટે હકદાર હતા અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા યોગ્ય રીતે તે તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે.

૨૩. ઉપરોક્ત ચર્ચા માટે, ઉપરોક્ત નોંધેલા બે મુદ્દાઓ પર, અમને વિદ્વાન સિંગલ જજના નિર્ણયમાં કોઈ ભૂલ જણાતી નથી.

૨૪. જ્યાં સુધી 'ગામતળ' જમીન હોવાનું જણાવાતી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીનનો વિસ્તાર (ખેતીની જમીન ન હોવાને કારણે) અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ના દાયરામાંથી બાકાત રાખવા અંગેના ત્રીજા મુદ્દાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તે નોંધવું સુસંગત છે કે તે સંબંધમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા કાઢવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ, વાદની રિટ અરજીના રેકૉર્ડ પરના કોઈપણ સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત નથી. સપ્લસ જમીન વિસ્તારની ગણતરીમાં સામેલ હોવા અંગે ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીન 'ગામતળ' જમીન હોવા વિશે રિટ અરજીમાં બિલકુલ કોઈ અભિવ્યક્તિ (averment) નથી. વાદગ્રસ્ત હુકમથી તે સમજી શકાતું નથી કે વિદ્વાન સિંગલ જજને નીચે મુજબ નોંધવા માટે શેણે પ્રેરિત કર્યા:—

"૬.૪. જ્યાં સુધી છેલ્લી દલીલનો સંબંધ છે કે, '૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીન જે 'ગામતળ' નો ભાગ છે તેને ખેતીની જમીન કહી શકાય નહીં અને સીલિંગ એક્ટ સદર જમીનને લાગુ પડશે નહીં', તે અધિનિયમના શીર્ષક પરથી જ સ્પષ્ટ છે કે તે માત્ર 'ખેતીની જમીનો' ને જ લાગુ પડે છે. જ્યારે જમીનને 'ગામતળ' જમીન તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવે છે અને તે રેકૉર્ડ પર છે કે આ જમીન 'નટવર બાગ સંકુલની બાજુમાં છે', ત્યારે તેને ખેતીની જમીન તરીકે હોલિંગમાં સામેલ કરી શકાતી નથી. એ હકીકત કે ઉદ્દેખિત જમીન પર કોઈ કૃષિ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવી હતી તે દર્શાવતી કોઈ સામગ્રી મૂકવામાં આવી નથી, તો કલ્પના કરો કે કન્વિન્સિંગ મટીરિયલ પણ નથી, આ કોર્ટ માટે એવું માનવા માટે કોઈ કારણ નથી કે કૃષિ જમીન સીલિંગ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ થશે અને તેથી, એવું નક્કી કરવામાં આવે છે કે કૃષિ જમીન સીલિંગ એક્ટની જોગવાઈઓ લાગુ થશે નહીં."

૨૫. તે સમજવા માટે કે અમે રિટ અરજીના સમગ્ર રેકૉર્ડની ઊંડાણપૂર્વક તપાસ પણ કરી છે. શરૂઆતમાં જ, આપણે નોંધી શકીએ કે સદર પાસા પર રિટ અરજીમાં બિલકુલ કોઈ નિવેદન નથી. મૂળ માલિકની માલિકીની ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા 'ગામતળ' જમીન (ખેતીની જમીનનો ભાગ ન હોય તેવી) વિશે કોઈ કારણ પણ ઉઠાવવામાં આવ્યું નથી.

૨૬. મૂળ કાર્યવાહીમાં, મામલતદારે તારીખ ૩૧.૦૫.૧૯૮૨ ના હુકમ દ્વારા એવું ઠેરવ્યું હતું કે કુલ ૨૧૭.૩૮ એકર પૈકી ૧૧૪.૩૦ એકર વિસ્તાર જાળવી શકાય તેવી જમીન હતી જ્યારે ૧૦૩.૦૮ એકર જમીન સરપ્લસ જમીન હતી. મામલતદાર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમનું અવલોકન દર્શાવે છે કે તેમાં ૧૪.૩૪ એકર જમીન 'ગામતળ' જમીન હોવા અંગે કોઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, તેમાં ચર્ચા કરવાની કોઈ તક ન હતી. અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૩૭ હેઠળની સુઓમોટુ રિવિઝનમાં, જે લેન્ડ સીલિંગ રેફરન્સ કેસ નં. ૧/૧૯૮૩ છે, એવું લાગે છે કે નોટિસ ડી/૧/૨/૧૯૮૩ સામે વાંધો દાખલ કરતી વખતે, નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું હતું:—

"૧૪. ટ્રિબ્યુનલે તેનાથી વિપરીત ૧૦૩ એકર-૮ ગુંઠા જમીનને સરપ્લસ જમીન તરીકે જાહેર કરવામાં કાયદાની અને હકીકતની ભૂલ કરી છે. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ૧૪ એકર-૩૪ ગુંઠા જમીન અને "તાળી" નામે ઓળખાતી ૨ એકર ૪ ગુંઠા જમીન એ ખેતીની જમીનો નથી જેને ટ્રિબ્યુનલ સરપ્લસ જમીનો જાહેર કરતી વખતે ધ્યાનમાં લઈ શકે અને સરપ્લસ જમીનની આવી જાહેરાતના હેતુ માટે તેને બાકાત રાખવી પડશે.

તેથી, આ ૧૬ એકર-૩૮ ગુંઠા જમીનને બાકાત રાખવા પર સામાવાળા પાસેની સરપ્લસ જમીન કુલ મળીને ૮૬ એકર ૧૦ ગુંઠા થશે."

૨૭. તેમાં કરવામાં આવેલી વધુ અર્જઓ નીચે મુજબ છે:-

"૧૫. તેથી સામાવાળા નીચે મુજબ અર્જ કરે છે:-

(એ) એવું ઠેરવવામાં આવે કે વિવાદિત જમીનો ભારતીય શાસકની ખાનગી મિલકત હોવાથી અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી.

(બી) વૈકલ્પિક રીતે, એવું ઠેરવવામાં આવે કે સામાવાળા ૩ યુનિટ માટે હકદાર છે અને તે મુજબ ૧૭૨ એકર-૫ ગુંઠા જેટલી જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર છે અને એવું જાહેર કરવામાં આવે કે માત્ર ૨૮ એકર ૩૫ ગુંઠા જમીનો જ સરપ્લસ જમીનો છે.

(સી) બીજા વિકલ્પ તરીકે, એવું ઠેરવવામાં આવે કે સામાવાળા પ્રેમકુવરબાના કારણે સીલિંગ વિસ્તારના ૧/૫ મા ભાગની વધારાની ૧૧ એકર-૧૯ ગુંઠા જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર છે અને આમ કુલ મળીને ૧૨૬ એકર-૯ ગુંઠા જમીન ધારણ કરવા માટે હકદાર છે અને તેથી ૭૪ એકર-૩૧ ગુંઠા જમીન સરપ્લસ જમીન તરીકે જાહેર કરવામાં આવે.

(ડી) ત્રીજા વિકલ્પમાં કારણ કે ૧૬ એકર-૩૮ ગુંઠા ગામતળ અને તાળી જમીનો ખેતીની જમીનો નથી તેથી એવું જાહેર કરવામાં આવે કે સરપ્લસ જમીન કુલ મળીને ૮૬ એકર ૧૦ ગુંઠા થાય છે.

(ઈ) આ માનનીય કોર્ટ દ્વારા ૧-૨-૮૩ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલી નોટિસ ૨૬ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે અને ટ્રિબ્યુનલનો હુકમ પુષ્ટિ પામે.

(એફ) કેસની પરિસ્થિતિઓમાં યોગ્ય અને યોગ્ય અન્ય કોઈપણ રાહત સામાવાળાને આપવામાં આવે."

૨૮. નાયબ કલેક્ટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૩૦.૦૩.૧૯૮૩ ના રિવિઝનલ હુકમમાં, નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:—

"(૮) સામાવાલાના વિધવાન વકીલશ્રીએ વધારામાં એવી દુલીલ કરી છે કે ગામતળની જમીન એ.૧૪-૩૪ ગુંઠા તથા ખેતીની જમીન એ.૨-૪ ગું. જમીન તે ખેતીની જમીન નથી તેથી તેને બાદ ગણવી જોઈએ. સામાવાલાએ આ પ્રકારની રજુઆત કૃષિપંચ સમક્ષ કરેલ નથી. તેમજ કૃષિપંચના કામના કેશ જોતાં આ જમીન પણ ખેતીની જ છે. ગામતળ અને વળી એ ખેતરના નામ માત્ર છે. તેથી આ દલીલ પણ માન્ય રાખવા પાત્ર નથી."

૨૯. આપણે એ પણ નોંધી શકીએ કે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલા રિવિઝન અર્થાત રિવિઝન એપ્લિકેશન (લેન્ડ સીલિંગ) નં. ૧૪૧/૧૯૮૩ માં, આવો કોઈ મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. રિટ અરજીમાં એનેક્સર 'એફ' તરીકે જોડવામાં આવેલ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરાયેલ રિવિઝનના મેમોની નકલનું અવલોકન દર્શાવે છે કે અરજદારએ ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીન 'ગામતળ' જમીન (ખેતીની જમીન નથી) હોવા અંગે કોઈ ચોક્કસ વિવાદ ઉઠાવ્યો ન હતો. જો કે, તેમાં કરવામાં આવેલી અર્જીઓ તપાસવાની છે, જે નીચે મુજબ છે:—

"(ઈ) વધુમાં એવું ઠેરવવામાં આવે કે કુલ જમીનો પૈકી ૧૬એ-૩૮જી જમીનો ગામતળ જમીનો છે અને ખેતીની જમીનો નથી જેને સરપ્લસ જમીનો તરીકે જાહેર કરવા માટે જવાબદાર નથી.

(એફ) બીજા વિકલ્પ તરીકે, પોરબંદરના સ્વર્ગસ્થ મહારાણાશ્રી નટવરસિંહજીના તમામ વારસદારો અને કાયદેસરના પ્રતિનિધિઓને નોટિસ જારી કર્યા પછી કાયદા અનુસાર તાજી તપાસ અને નિર્ણય માટે મામલતદારને મામલો પાછો મોકલવામાં આવે (remand).

(જી) કેસની પરિસ્થિતિઓમાં યોગ્ય અને યોગ્ય અન્ય કોઈપણ રાહત અરજદારને આપવામાં આવે."

૩૦. ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમનું વધુ અવલોકન દર્શાવે છે કે સક્ષમ સત્તાવાળા દ્વારા જાહેર કરાયેલી સરપ્લસ જમીનમાં 'ગામતળ' જમીન (ખેતીની જમીન નથી) સામેલ કરવાના મુદ્દા સાથે ટ્રિબ્યુનલે વ્યવહાર કર્યો નથી.

૩૧. આમ, તે સ્પષ્ટ છે કે અરજદારે સક્ષમ સત્તાવાળા દ્વારા જાહેર કરાયેલા સરપ્લસ વિસ્તારમાં સામેલ કરાયેલી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા 'ગામતળ' જમીન સંબંધિત મુદ્દો અલગ-અલગ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ સમયાંતરે ઉઠાવ્યો હતો, પરંતુ, ઓછામાં ઓછું, વિજ્ઞાન સિંગલ જજ સમક્ષ સદર વિસ્તારને અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની જોગવાઈઓમાંથી બાકાત રાખવો જરૂરી છે તે હદ સુધી સકારાત્મક તારણ આપવા માટે કોઈ સામગ્રી ન હતી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના ફક્ત 'ક.જ' માં આ તારણ રિટ અરજીના રેકૉર્ડ પરની કોઈપણ દલીલ કે ભૌતિક પુરાવા વગરનું છે અને તેથી, કાયદાની નજરમાં ટકી શકે તેમ નથી.

૩૨. વધુમાં, 'ગામતળ' (ખેતીની જમીન નથી) નો ભાગ બનતી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીન સક્ષમ સત્તાવાળા દ્વારા જાહેર કરાયેલી કુલ સરપ્લસ જમીનમાં સામેલ કરવામાં આવી હતી કે કેમ તે પ્રશ્નમાં હકીકતની તપાસ જરૂરી હતી, જે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ ના અવકાશમાં હાથ ધરી શકાતી નથી.

૩૩. તેથી, અમે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ના દાયરામાંથી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા જમીનને બાકાત રાખવા માટે તારીખ ૦૨/૦૪.૦૨.૨૦૧૧ ના ચુકાદા અને હુકમમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોને રદ કરીએ છીએ.

૩૪. જો કે, એ નોંધીને કે અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ના દાયરામાંથી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા ના 'ગામતળ' વિસ્તારને બાકાત રાખવા અંગેનો મુદ્દો અરજદાર દ્વારા નાયબ કલેક્ટર સમક્ષ જ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ તેની યોગ્ય રીતે નિકાલ કરવામાં આવી નથી, ત્યારે અમે એવા વિચાર પર છીએ કે સદર પાસા પર તાજી તપાસ કરવી જરૂરી છે.

૩૫. વધુમાં, ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ દાખલ કરાયેલા રિવિઝનના મેમોમાં અર્જ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ રિવિઝન એપ્લિકેશન નં. TEN.B.R.141/1983 માં ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫.૦૮.૧૯૮૯ ના ચુકાદા અને હુકમમાં સદર પાસા પર કોઈ ચર્ચા નથી. સદર વિવાદને તેના તાર્કિક અંત સુધી લાવવા માટે, અમારું માનવું છે કે તે સંબંધમાં ટ્રિબ્યુનલના સ્તરે તપાસ કરવી જરૂરી છે.

૩૬. ઉપરોક્ત બાબત ઠેરવીને, ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલના હુકમને રદ કરવા અંગે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૦૨ / ૦૪.૦૨.૨૦૧૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ ઉપરોક્ત હદ સુધી સંશોધિત કરવામાં આવે છે, જેમાં સીલિંગ એક્ટ, ૧૯૬૦ ના દાયરામાંથી ૧૪ એકર અને ૩૪ ગુંઠા 'ગામતળ' (ખેતીની જમીન નથી) ને બાકાત રાખવાના મર્યાદિત મુદ્દા પર ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તાજી ન્યાયિક કાર્યવાહી માટે રિવિઝન એપિલિકેશન નં. TEN.B.R.141/1983 ને પુનર્જીવિત કરવામાં આવે છે.

૩૭. બાકીના બે પાસાઓ પર, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૦૨ / ૦૪.૦૨.૨૦૧૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ આથી મંજૂર રાખવામાં આવે છે.

૩૮. ગુજરાત મહેસૂલ ટ્રિબ્યુનલ (GRT) ને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે સંબંધિત રેકૉર્ડ્સની તપાસ કર્યા પછી અને તમામ સંબંધિતોને સુનાવણીની યોગ્ય તક પૂરી પાડીને, વહેલી તકે, બને એટલી ઝડપથી, પ્રાધાન્યતા સાથે આ હુકમની નકલ મળ્યાની તારીખથી છ મહિનાના સમયગાળાની અંદર તપાસ પૂર્ણ કરવી.

૩૯. ઉપરોક્ત સાથે, અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ)

(ન્યાયમૂર્તિ ડી એન રે)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.